

V hudih dneh.

Povest. — Spisal Juraj Pangrač.

(Konec.)

IV.

Drugo jutro po teh dogodkih se je bližal po stranski stezici v vas vsem dobro znani berač z leseno ного. Na prsih mu je blestela vojaška svetinja, v roki je pa držal — kakor vselej — rožnivenec in molil „za vse dobrotnike“. Zavije jo h koči za vasjo.

Prišedši do koč, jo meni ubrati naprej, kar vidi vrata v kočo priprta; kar mu počí na uho neko pridušeno vzdihovanje in jok in molitev vmes, zato stopi k nizkemu okencu in pogleda v koč. Kaj zagledajo beračeve začudene oči! . . . Uboga kočarjeva družinica — Tonček z Anko, Marijana z Jožkom in Minko v naročju — kleče vzdihuje pred podobo Križanega . . .

„Kaj pa to, kaj pa to?“ zaklepečejo beraču čeljusti, kakor takrat na vojski, ko se je prebudil brez desne noge. Odskoči od okna in se nasloni na leseno kočino steno. Nemirno vleče na uho obupne klice, ki so se čuli iz koč. Dobro je razložil Marijanino vzdihovanje, ko je vsa potrta in obupana klicala k Bogu: „Moj Bog, moj Bog, usmili se nas . . . reši nas! Poginjamo . . . na otroke poglej! Teh se usmili! Daj jim kruha . . . O, ne zapusti jih . . . Tvoji so . . . daj jim kruha . . .“

Beraču je bilo jasno.

„Tvoji so, daj jim kruha, nebeški Oče!“ je vzdihnil in si z rokavom potegnil preko čela. Na mestu, kjer je slonel, je jel nemirno stopicati z leseno ного ter z glavo zmajevati. „Jôv-jôv, jôv-jôv!“ je tarnal z glasom, kakor bi tulil, nekaj časa; kar naenkrat pa se vrže, kakor da bi ga gad pičil, pred okno in zavpije s tresočim glasom: „Dobri ljudje, prosim za božji dar!“ . . .

V koči obtihnejo.

Marijana se zazre in zagleda znanega berača z leseno ного. Po glasu ga ni bila spoznala. Vsa iz sebe zavpije: „O, ubogi mož, stokrat ste srečnejši od mene, zapuščene in zavržene sirote!“ In iznova je jela jokati.

Berač pa se ni dal odpraviti. Iznova zaprosi: „Marijana, prosim za božji dar!“

„O kako rada bi vam dala vbogajme, a sama bom morala iti beračit, ako ne pride še danes pomoč! Otroci že stradajo, jaz pa že tri dni nisem imela grizljaja v ustih.“

„Jôv-jôv, jôv-jôv!“ spet zjavka berač ter zamišljen odkoraca z leseno ного v vas.

Za dobre pol ure se je vrnil. Pot mu je stal na čelu, tako naglo jo je kresal z leseno ного. Nekaj je momljal sam s seboj. Nesel je nabitopolno malho.

Ob koči obstoji. Uboga družina je vzdihovala še vedno pred Križanim. Berač udari s palico po durih ter zakriči: „Odpri, Marijana, odpri! Prinesel sem ti darov božjih!“

Marijana odpre. Berač naglo vstopi v kočo ter izloži božje darove po mizi. Lepi kosi kruha, tri vrečice moke, nekaj kaše in krompirja, to so bili božji darovi iz beračeve malhe.

Jožek in Tonček in Anka so stali ob mizi. Oči so se jim zasvetile ter zapičile v lepe kose kruha. Sline so se jim pocedile, da so jih požirali, kakor bi že kruh jedli. In tistim lačnim očem lačne Anke so prišli beračevi kosi vedno bližje in bližje; slednjič je bilo treba le še usta odpreti, in niti z rokico ni bilo treba pomagati, pa je bil kruhek že v ustih, oj dobri kruhek iz beračeve malhe! Tončku, videčemu to, se roka samaodsebe vzdigne, in v njegovih prstih in v njegovih ustih je že tičal kruhek, oj dobri kruhek iz beračeve malhe! . . . Takisto pa tudi Jožek ni zaostal. Še Minka je zastokala v zibelki.

„Le jejte, le jejte, božje darove“, je kimal otrokom berač, videč, kako jim gre v slast. A ti se niso dali motiti. Pridno so otepali prvi kos, pa že grabili po drugem, tretjem . . .

Marijana je stala kakor okamenela sredi kočice. Ni vedela prav, ali je resnica, ali se ji le sanja, kar se godi v njeni koči. Berač jo ogovori: „Marijana, božji darovi so to, ná, vzemi! . . . Lej, snažna je moja malha, in čiste so moje vrečice, Marijana, vzemi božje darove!“ . . .

A predno je mogla Marijana zaznati, da je vse to resnica, da jo je berač z leseno nogo rešil; in predno se mu more zahvaliti za božje darove, ki so ji kakor iz nebes prišli, je izginil ta iz kočice. A pred kočico se obrne berač in zavpije: „Marijana, le mirna bodi! Še vse vasi v znanju bom obral in vse božje darove tebi znosil. Taki, kot sem jaz, vemo, kaj je beda; in jaz vem, da bo takó Bogu všeč . . .“

„Bog vam povrni, Bog vam povrni, dobri mož!“ se je zahvaljevala zdaj Marijana, a berač je ni čul več. Koracal je z leseno nogo že daleč od kočice, držeč — kakor po navadi — rožni venec v roki in moleč „za vse dobrotnike“. Ko jo pa zavije navkreber po stezici, zasliši glasove uboge družinice, ki se mu je od kočice zahvaljevala za božje darove. Toda berač se ne ozre. „Le urno, le urno še v druge vasi po božje darove“, reče samsebi in še bolj naglo koraca z leseno nogo navkreber . . .

* * *

Ljudje so kmalu zvedeli o tem.

Pogačarjeva dobra mati so se močno hudovali nad mladim gospodarjem, da ni ustregel ubogi kočarici. A ta se je izgovarjal: „Hm, povedala naj bi bila ta Marijana, da bi jo bil človek razumel, kaj hoče, pa bi ne bila šla tedaj prazna od naše hiše. Saj tudi jaz tožim, da je hudo, in da so davki veliki, pa se živ krst ne zmeni záme, in še nikoli mi niso zavoljo tega davkov odpisali, lejte no!“

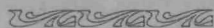
— „I, neroden si zadosti, da res ne veš včasih, kako in kaj“, so rekli mati; „boš pa zdaj nesel nekaj jestvin v kočico, kaj?“

— „Tisto pa, tisto, mati, le kar pripravite!“ —

In reš je nesel. Marijana se jih ni branila. A pozabila tudi ni svoje žive dni, kako sta se je v največji sili otepala debelušna Strdenka in lahko-dušni Pogačar. Berač-Nemanič ji je dal kruha, premožna vaščana pa cenene tolažbe...

Tako je na svetu!

Mož se pa ni več vrnil s Štajerskega. Že tri leta o njem ni duha ne sluha. Sivi berač pa bolj kot oče skrbi za uboge sirote. Dosti dobro jim gre, odkar tudi mati več zasluži.

Listje in cvetje.

Iz zaklada naših pregovorov.

45. Čestokrat je očetova suknja sinu prevelika.

Obleka je draga. Tako se radi pritožujejo že taki ljudje, ki morajo napravljati le zase obleko; kaj naj pa še-le reče oče, ki jo mora leto za letom napravljati veliki družini? Samoumevno je, da si izkuša kako drugače pomagati, da ni treba kupovati vedno novih oblačil. Najnavadnejši pomoček je ta-le: ker otroci hitro rastejo in jim je večkrat obleka že premajhna, predno se strga, morajo še rabiti mlajši oblačila starejših. Ako jim niso popolnoma „prav“, se pa nekoliko prenaredijo. Najstarejšim pa se seveda prikroji tudi kako očetovo oblačilo: ne le po njegovi smrti, marveč tudi že v življenju. Tu se pa primeri, da je sinu, ki je hitro rasel, očetova suknja premajhna, še večkrat seveda je pa očetova suknja sinu prevelika. Ljudje so takoj pripravljeni, da to zasmehljivo oponašajo: „Očetova suknja je sinu premajhna!“ Še glasnejše pa od vseh strani odmeva porogljiva kritika: „Očetova suknja mu je prevelika.“

Tak primrljaj je hitro opazil naš pregovor in brž je obrnil to okoliščino, ki pravzaprav zadeva le telesne odnose, tudi na dušne reči. Zdaj pa nagaja sinovom: „Oče je bil tako ponižen, krotak, skromen, zadovoljen; sin pa gleda le nakvišku, le v višave, nikoli mu ni dovolj ne časti, ne bogastva. „Očetova suknja mu je premajhna!“

Še raje pa se primeri, da sin bogatega očeta uboža, da je sin učenega očeta — nevednež, da je bil oče obče čislani veljak, vrl poštenjak, ki je veliko koristil domovini, sin pa je umazan sebičnik, neznačajan vetrnjak, izprijen postopač, ki je človeški družbi le v nesrečo in nadlego itd. Naš pregovor si ne more kaj, da bi ne ponagajal takemu nerod-nežu: „Očetova suknja je čestokrat sinu prevelika!“

Za zbirko lepih misli.

Slavni nemški pisatelj, profesor Alban Stolic, je imel navado, da si je vselej zapisal, kadar mu je prišlo na misel kaj bolj zanimivega, lepega in koristnega, zapisaval je celó svoje sanje. Tako je polagoma nastala ogromna zbirka dobrih misli, ki je izšla v dveh debelih knjigah: mnogo je pa še porabil v svojih drugih spisih. Zeló vam priporočam, mladi čitatelji, da posnemajte tega moža. Odločite si poseben zapisnik, pa dannadan zapisujte, če vam samim pride na misel kaj lepega in dobrega, ali pa če najdete v kaki knjigi ali slišite kje kako krasno in koristno misel. Po nekoliko vam bo pomagal tudi „Vrtec“, ter vam v potrdilo svojega nasveta podaja že danes nekaj misli o lepih mislih. Tako vam bo nastala po-

lagoma dragocena zbirka, res prava zakladnica, ki je boste čez nekaj let sami veseli.

* * *

Najiminitnejše delo naše duše. Učeni gospodje razdeljujejo delo naše duše na več vrst in pravijo: z dušo mislimo, razumevamo, presojamo, se spominjamo, čutimo, želimo itd. Preprosti ljudje pa kar na kratko povzamejo: „Z dušo mislimo,“ k večjemu še pristavijo: „in želimo“. V tem širšem pomenu rabimo tudi mi tukaj besedo „misli“.

* * *

Misli so neprestano delo. Nobena reč ni tako vztrajna pri delu, kot so naše misli. Človek ne more prisiliti svoje duše, da bi kar nič ne mislila, zakaj tedaj bi gotovo mislil vsaj